КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя Максіма Танка”

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
_____________А.В. Макоўчык
___ 06 ____________2022
Рэгістрацыйны № УД-____ вуч. /
УД 26-1-№ 923-2022/уч.

КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ (СА СТАРАЖЫТНЫХ ЧАСОЎ – XVIII ст.)

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці:
1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны

2022 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі I ступені (пакаленне 3+) спецыяльнасці 1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 20.04 2022 г., рэгістрацыйны № 85 і вучэбнага плана спецыяльнасці: 1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны, зацверджанага 23.06.2022, рэгістрацыйны № 082-2022/у

СКЛАДАЛЬНІК:

Н.В.Барабаш, дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і славянскіх народаў БДПУ, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А.В. Мартынюк, загадчык кафедры гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі Дзяржаўнай установы адукацыі “Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы”, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

В.А.Йоцюс, дацэнт кафедры кафедры ўсеагульнай гісторыі і методыкі выкладання гісторыі , кандыдат гістарычных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА:

Дырэктар дзяржаўнай ўстановы адукацыі
“Гімназія № 40 г. Мінска” І.А.Бабкоў

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай гісторыі Беларусі і славянскіх народаў
(пратакол № 11 ад .28. 05. 2022).

Загадчык кафедры С.А. Талмачова

Навукова-метадычным саветам установы вышэйшай адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт імя Максіма Танка” (пратакол № ад 2022).

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджаючых яе матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст
вучэбна-метадычнага аддзела БГПУ Г.В.Вінаградава

Дырэктар бібліятэкі Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Актуальнасць вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)” абумоўлена неабходнасцю выпрацоўкі аб’ектыўнага навуковага погляду на гісторыю культуры беларускага народа, які сфарміраваўся ў працэсе ўзаемадзеяння разнастайных сацыяльна-эканамічных, этнакультурных, геапалітычных і культурна-цывілізацыйных фактараў. Гэта з’яўляецца абавязковай умовай забеспячэння падрыхтоўкі не толькі спецыяліста-прафесіянала, але і фарміравання ў асобы якасцей грамадзяніна і патрыёта.

Вучэбная дысцыпліна “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)” заклікана замацаваць у студэнтаў сістэматычныя веды ў галіне гісторыі айчыннай культуры як на ўзроўні фактаў, так і іх тэарэтычнага і канцэптуальнага асэнсавання; сфарміраваць уяўленне аб месцы і ролі культуры Беларусі ў гісторыі беларускага народа, у гісторыі еўрапейскай і сусветнай культуры; выхоўваць пачуццё патрыятызму і гонару за беларускі народ, раскрыць яго дасягненні ў гістарычным мінулым і на сучасным этапе.

Асаблівасцямі дадзенай праграмы з’яўляюцца ўдасканаленне зместу дысцыпліны, забеспячэнне фундаментальных ведаў аб культурным жыцці беларускага народа на працягу гістарычнага развіцця, а таксама павелічэнне ролі і ўдзельнай вагі самастойнай работы студэнтаў, выкарыстанне прафесійнага, кампетэнтнаснага падыходу ў навучанні, магчымасць выкарыстання сучасных інавацыйных тэхналогій.

Мэта вывучэння вучэбнай дысцыпліны – раскрыць сутнасныя асаблівасці беларускай культуры, заканамернасці яе гістарычнага развіцця, паказаць значэнне мастацтва, рэлігіі і навукі як універсальных каштоўнасцяў чалавецтва.

Задачы вывучэння вучэбнай дысцыпліны складаюцца ў набыцці студэнтамі кампетэнцый, аснову якіх складае здольнасць да самастойнага пошуку вучэбна-інфармацыйных рэсурсаў, авалодання метадамі набыцця і асэнсавання ведаў:

- спецыфіцы і заканамернасцях развіцця асноўных дасягненняў беларускай культуры са старажытных часоў да XVIII ст.;

– гісторыі ўзнікнення ўнікальных гістарычных помнікаў айчыннай культуры са старажытных часоў да XVIII ст.;

- фарміраванне полікультурнага светапогляду, талерантнага стаўлення, цэласнага ўяўлення аб гісторыі традыцыйнай культуры Беларусі ў іх суаднясенні з гісторыка-культурнай спадчынай;

- выхаванне і духоўна-маральнае развіццё навучэнцаў з дапамогай далучэння да вышэйшых нацыянальных і ўніверсальных каштоўнасцей.

Месца вучэбнай дысцыпліны “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)” у сістэме сацыяльна-гуманітарных ведаў вызначаецца тым, што прадметам яе вывучэння з’яўляюцца найбольш важныя пытанні культурнага, канфесійнага і духоўнага развіцця беларускага народа ў кантэксце

ўсходнеславянскай і заходнееўрапейскай культуры з улікам цывілізацыйных характарыстык.

Выкладанне і паспяховае вывучэнне вучэбнай дысцыпліны "Культура Беларусі (са старажытных часоў - XVIII ст.") ажыццяўляецца на базе набытых студэнтамі ведаў і ўменняў па раздзелах наступных навучальных дысцыплін:

1) "Філасофія" спрыяе пазнанню і тлумачэнню сутнасці культуры.

2) "Псіхалогія" дае магчымасць глыбей зразумець спецыфіку культурна-творчай дзейнасці чалавека, яго ўспрыманне каштоўнасцей культуры, станаўленне духоўнага свету асобы.

3) "Гісторыя Беларусі (старажытны час – першая палова XIII ст.)" і "Гісторыя Беларусі (другая палова XIII – сярэдзіна XVI стст.) дазваляе прасачыць эвалюцыю развіцця культуры, механізмы, рухаючыя сілы культурнага працэсу.

У адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту выпускнік павінен **ведаць:**

асноўныя дасягненні ў развіцці матэрыяльнай і духоўнай культуры Беларусі;

культурна-гістарычную спадчыну беларускага грамадства;

асноўныя этапы гісторыка-культурнай эвалюцыі насельніцтва беларускіх зямель.

У адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту выпускнік павінен **умець:**

характарызаваць ролю і месца беларускіх зямель у сусветным культурным супольніцтве;

тлумачыць уплывы розных цывілізацыйных фактараў на развіццё і станаўленне культуры Беларусі на розных гістарычных этапах;

ацэньваць асноўныя дасягненні матэрыяльнай і духоўнай культуры жыхароў Беларусі ў кантэксце гістарычнага развіцця;

аналізаваць культурна-гістарычныя з'явы ва ўмовах інтэграцыі і глабалізацыі.

У адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту выпускнік павінен **валодаць:**

асноўнымі паняццямі ў галіне розных відаў мастацтваў ва ўзаемасувязі з маральна-каштоўнасным і стылявым зместам культуры эпохі;

ведамі аб асноўных тэндэнцыях развіцця сучаснай культуры ў свеце і ў Беларусі;

навыкамі агульнакультурнай, інтэлектуальнай падрыхтоўкі; сучаснымі, align рознабаковымі ўяўленнямі аб развіцці культуры; асновамі камунікабельнасці і культурнай мабільнасці.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны "Культура Беларусі (са старажытных часоў - XVIII ст.)" павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў спецыялізаванай кампетэнцыі:

СК-4 Вылучаць асноўныя перыяды, тэндэнцыі і заканамернасці развіцця сусветнай і айчыннай культуры.

У рамках адукацыйнага працэсу па дадзенай вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіваць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

Вучэбная дысцыпліна вывучаецца на другім курсе дзённай формы атрымання адукацыі ў трэцім семестры. Усяго на вывучэнне дысцыпліны “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)” адводзіцца ўсяго 100 гадзін (3 зал. адз.), з іх аўдыторных – 56 гадз.: лекцыі – 24 гадз., семінарскія заняткі – 32 гадз. Кіруемая самастойная работа – 6 гадзін: 2 гадзіны лекцыі, 4 гадзіны семінарскія). На пазааўдыторную самастойную работу адводзіцца 44 гадзіны. Форма кантролю – залік у 3 семестры.

На завочнай форме атрымання адукацыі на вучэбную дысцыпліну адводзіцца 100 гадзін (3 зал. адз.), з іх аудыторных – 14 гадзін (4 – лекцыйных і 10 – семінарскіх заняткаў). Самастойная работа – 86 гадзін. Форма кантролю – залік на 3 курсе.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны ў вучэбную дысцыпліну “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)

Гісторыя культуры Беларусі як навука і навучальная дысцыпліна. Айчынная культура – частка еўрапейскай і сусветнай культуры. Адметныя рысы гістарычнага развіцця культуры Беларусі, яе перыядызацыя. Крыніцы па гісторыі культуры Беларусі. Асноўныя накірункі вывучэння гісторыі культуры Беларусі. Сучасны стан навуковых даследаванняў. Значэнне вывучэння гісторыі беларускай культуры ў выхаванні патрыёта і грамадзяніна, носьбіта нацыянальных культурных каштоўнасцей.

2. Культура беларускіх зямель ў эпоху першабытнага грамадства

2.1. Духоўная культура беларускіх зямель ў эпоху першабытнага грамадства

Светапогляд першабытнага чалавека. Дахрысціянскія вераванні. Пакланенне аб'ектам жывой і нежывой прыроды. Анімізм. Татэмізм. Фетышызм. Магія. Культ сонца, зямлі, вады, дрэў, звяроў, агню. Капішчы. Ідалы. Пантэон язычніцкіх багоў. Персанажы народнай дэманалогіі (ваўкалак, лясун, русалка і інш.). Вытокі беларускага народнага каляндара. Святы каляндарнага цыкла. Каляды. Гуканне вясны. Вялікдзень. Культ продкаў (Радаўніца, Дзяды). Купалле. Абрады і звычаі. Сямейныя святы. Фальклор як адлюстраванне паганскіх уяўленняў. Архетыпы менталітэту.

2.2. Матэрыяльная культура ў эпоху першабытнага грамадства

Старажытныя паселішчы і гарадзішчы. Стаянкі эпохі позняга палеаліту: каля вёсак Бердыж Чачэрскага раёна і Юравічы Калінкавіцкага раёна Гомельскай вобл. Першыя архітэктурныя збудаванні: іх характар, функцыі, вонкавае аблічча. Матэрыяльная культура. Прылады працы. Прадметы хатняга ўжытку. Кераміка. Тэхніка яе вырабу. Арнамент. Упрыгожванні ў выглядзе арнаментаваных падвесак з біўня мамантa, зубоў і костак жывёл. З’яўленне дробнай пластыкі.

3. Культура беларускіх зямель у IX – першай палове XIII ст.

3.1. Духоўная культура беларускіх зямель з прыняццем хрысціянства

Распаўсюджванне хрысціянства. Яго ўплыў на культуру і светаўспрыманне чалавека. Узнікненне Полацкай і Тураўскай епархій. Рэлігійна-асветніцкія дзеячы Беларусі: Ефрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі, Клімент Смаляціч, Аўраамій Смаленскі. Народная культура. Вусная народная творчасць. Паданні, прыказкі, прымаўкі. Абрадавыя песні, магічныя замовы, заклінанні, клятвы. Быліны. Скамарошаства як сінтэтычны від народнага мастацтва. Дваяверства. Хрысціянскія і паганскія элементы ў культуры. Святы, звычаі, абрады.

3.2. Культура беларускіх зямель у IX – першай палове XIII ст.: архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва

Горадабудаўніцтва. Планіроўка і забудова гарадоў. Гарадскія ўмацаванні. Ваеннае і грамадзянскае дойлідства. Замкі-данжоны. Камянецкая вежа.

Культавая архітэктура. Полацкая і гродзенская школы дойлідства. Іх адметныя рысы. Сафійскі сабор у Полацку. Спаская царква. Храмы Бельчыцкага Барысаглебскага манастыра. Дойлід Іаан. Гродзенскія цэрквы. Барысаглебская (Каложская) царква. Віцебская Дабравешчанская царква. Мураваныя храмы іншых гарадоў Беларусі. Драўлянае дойлідства. Жывапіс. Мастацтва фрэскі. Манументальны роспіс Спаскай царквы. Візантыйска-кіеўскія ўплывы. Фрэскі полацкіх, віцебскага, навагрудскага, гродзенскага храмаў.

Іканапіс. Дэкаратыўна-прыкладное і ювелірнае мастацтва. Упрыгожанні. Прадметы культу. Майстар-ювелір Лазар Богша. Крыж Ефрасінні Полацкай і яго мастацкія вартасці.

3.3. Пісьменнасць, літаратура у ІХ – першай палове ХІІІ ст.

Помнікі эпіграфікі і пісьменства. Пячатка Ізяслава. Графіці. Барысавы камяні. Знаходкі берасцяных грамат. Бібліятэкі і скрыпторыі. Ефрасіння Полацкая. Тураўскае евангелле. Аршанскае евангелле. Літаратура. Перакладная літаратура. Кананічныя творы, патрыстыка, агіяграфія, пацерыкі і інш. Арыгінальная літаратура. Жыццё Ефрасінні Полацкай і Аўрамія Смаленскага. Аратарская проза. Асоба і творчасць Кірылы Тураўскага. Клімент Смаляціч. «Наказание» полацкага епіскапа Сімяона. Свецкая літаратура. «Слово о полку Игореве». Праблема летапісання ў Полацку і Віцебску. Іпацьеўскі летапіс. «Летописец Еропкина».

4. Культура беларускіх зямель у другой палове ХІІІ – ХV ст.

4.1. Этнакультурныя працэсы ў развіцці беларускай культуры ў другой палове ХІІІ – ХV ст.

Беларусь у складзе Вялікага Княства Літоўскага. Этнічныя працэсы на беларускіх землях. Роля і месца культуры ў фарміраванні беларускай народнасці. Станаўленне старажытнабеларускай мовы, яе дзяржаўны статус. Паходжанне назваў “Белая Русь”, “ліцвіны-беларусы”. Менталітэт беларускага народа. Этнічныя меншасці. Татарскае і яўрэйскае насельніцтва Беларусі – рассяленне, заняткі, культура. Іншыя народы ў этнічных і культурных працэсах на беларускіх землях. Станаўленне самабытнага беларускага фальклору. Сямейна-бытавыя святы. Цыклы абрадавай паэзіі. Казкі і іх тэматыка. Гістарычныя песні і паданні.

4.2. Горадабудаўніцтва і развіццё абарончай архітэктуры беларускіх зямель у другой палове ХІІІ – ХV ст.

Архітэктура і горадабудаўніцтва. Новы этап развіцця беларускага горада. Заходнееўрапейскія ўплывы. Кампазіцыйны цэнтр горада. Замак і «места». Абарончае дойлідства. Замкі-кастэлі. Ліда, Крэва, Меднікі. Замкі ў Віцебску, Гродне, Навагрудку.

4.3. Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва на беларускіх землях у другой палове ХІІІ – ХV ст.

Манументальныя фрэскавыя роспісы. Візантыйска-рускія традыцыі. Рэалістычныя рысы. Люблін. “Еўхарыстыя”, “Тайная вячэра”, “Грамніцы”. Сандамір, Кракаў. Візантыйска-сербскія ўплывы. Станаўленне беларускай

школы іканапісу. Нараджэнне свецкага жывапісу (партрэт). Мастацкае аздабленне рукапісных евангелляў з Лаўрышава, Жыровічаў, Гродна.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Крыжы-энкалпіёны. Абразкі. Ювелірныя вырабы. Мастацкае шкло. Кавальскае майстэрства.

5. Культура Беларусі эпохі Адраджэння і Рэфармацыі ў XVI ст.

5.1. Эпоха Адраджэння і Рэфармацыі ў Беларусі ў XVI ст.

Перадумовы пашэрэння ідэй Адраджэння ў Беларусі. Агульнае і адметнае ў айчынным і заходнееўрапейскім Рэнэсансе. Уплыў рэнэсанса на айчынную культуру. Пашырэнне Рэфармацыі і яе асноўныя напрамкі. Дзейнасць Мікалая Радзівіла Чорнага ў распаўсюджванні ідэй Рэфармацыі. Пратэстантызм. Кальвінізм, лютэранства. Якуб з пад Калінаўкі, Павел з Візны, Васіль Цяпінскі. Вынікі рэфармацыйнага руху ў Беларусі. Віленскі прывілей 1563 г. “Аб ураўноўванні ў правах ўсёй шляхты незалежна ад верывызнання”, “Акт аб свабодзе веравызнання (1573 г.). Пазіцыя праваслаўнай царквы ў часы Рэфармацыі.

5.2. Грамадска-палітычная, прававая культура. Адукацыя

Статуты Вялікага Княства Літоўскага 1529, 1566, 1588 гг. – помнікі грамадска палітычнай і прававой ідэі. Астафій Валовіч, Леў Сапега. Гуманістычныя ідэі ў духоўнай спадчыне Францыска Скарыны, Мікалая Гусоўскага, Сымона Буднага, Міхалона Літвіна. Адукацыя. Канфесійны характар асветы. Пратэстанцкія школы. Вучоба моладзі ў еўрапейскіх універсітэтах.

5.3. Архітэктура беларускіх зямель ў XVI ст.

Прыватнаўласніцкія замкі. Замак у Міры – унікальны помнік айчыннага дойлідства. Нясвіж. Замкі ў Гернянах, Ляхавічах. Фарміраванне палацава-замкавых комплексаў. Архітэктурныя стылі. Рэнесанс. Беларуская готыка. Храмы абарончага тыпу. Касцёлы ў Ішкалдзі, Камаях. Цэрквы-крэпасці ў Сынкавічах, Мураванцы, Супраслі. Іх знешні дэкор і інтэр'ер. Пратэстанцкія зборы. Дом-крэпасць у Гайцюнішках.

5.4. Кнігадрукаванне

Францыск Скарына – пачынальнік усходнеславянскага і беларускага кнігадрукавання. Пражскія і віленскія выданні Ф. Скарыны. Працяг друкарскай справы ў другой палове XVI ст. ў Вільне, Брэсце, Нясвіжы, Заблудаве, Лоску. Пратэстанцкія кнігадрукары. Брэсцкая друкарня М. Радзівіла Чорнага. Сымон Будны. «Катэхізіс» і іншыя выданні. Васіль Цяпінскі. Прыватныя і брацкія друкарні. Бібліятэкі Супрасльскага манастыра і Полацкага Сафійскага сабора. Прыватныя зборы.

5.5. Выяўленчае мастацтва беларускіх зямель ў XVI ст.

Манументальны жывапіс. Супрасль. Роспісы Куцеінскага Богаяўленскага манастыра, магілёўскіх храмаў. Сармацкі партрэт, яго параднасць. Мініяцюры і кніжная графіка. Гравюры выданняў Ф. Скарыны. Т. Макоўскі. Развіццё беларускай школы жывапісу. “Хрыстос Уседзяржыцель” з Быцені (XVI ст.), “Святая Параскева” з Случчыны (XVI ст.), “Маці Божая Адзігітрыя Смаленская” (XVI ст.) з Дубенца. Скульптура і пластыка. Раманскі і гатычны

стылі. Алтарная скульптура. “Распяцце”. “Св. Гжэгаж”. Майстар-разбяр Ананія. Мемарыяльная пластыка. Надмагіллі з віленскай катэдры. Нясвіжскія надмагіллі Радзівілаў. Медальернае мастацтва.

6. Культура эпохі Контррэфармацыі і барока на беларускіх землях у XVI – XVII ст.

6.1. Развіццё беларускай культуры ва ўмовах Контррэфармацыі і паланізацыі ў другой палове XVI – пачатку XVII ст.

Узмацненне каталіцкай рэакцыі. Пачатак Контрэфармацыі. Дзейнасць манаскіх ордэнаў на беларускіх землях. Езуіты. Петр Скарга. Перадумовы Брэсцкай царкоўнай уніі. Кніга Пятра Скаргі “Аб адзінстве царквы Божай” (1577 г.). Брэсцкі царкоўны сабор 1596 г. Асноўныя ўмовы аб’яднання па Брэсцкай царкоўнай уніі. Уплыў царкоўнай уніі на стан беларускай культуры. Распаўсюджванне уніяцтва. Перамога Контррэфармацыі. Барацьба супраць царкоўнай уніі. Мяцелій Сматрыцкі. Паланізацыя беларускай культуры. Праблемы самазахавання беларускай культуры ва ўмовах ўзмацнення паланізацыі. Статус старабеларускай мовы. Народная культура – галоўны асяродак захавання беларускай нацыянальнай культуры. Вусная народная творчасць. Сацыяльныя матывы.

6.2. Літаратура і адукацыя ў канцы XVI – XVII ст.

Змена жанраў і форм гістарычнай літаратуры. Узнікненне гісторыка-мемуарнага, палемічнага, сатырычнага літаратурных жанраў. Баркулабаўскі летапіс. Дзённік Ф. Еўлашэўскага. Перакладная літаратура. Рыцарскі раман і воінская аповесць. “Троя”. “Александрыя”. “Аповесць пра Трышчана і Іжоту”. Уздым арыгінальнай свецкай літаратуры ў канцы XVI – пачатку XVII ст. “Допісы» Ф. Кміты-Чарнабыльскага. Сатырычныя творы. “Прамова Мялешкі”, “Ліст да Абуховіч”. Паэзія. Зараджэнне паэзіі на старабеларускай мове. Францыск Скарына. “Епіграмы”. Андрэй Рымша. Лявон Мамоніч. Паэт-патрыёт Ян Пашкевіч. Паэты-лаціністы. Мікола Гусоўскі. “Песня пра зубра”. Ян Вісліцкі. “Пруская вайна”. Перакладная і арыгінальная царкоўная літаратура. Агіяграфія. Апакрыфічныя творы. Гуманістычныя тэндэнцыі ў творчасці Рыгора Цамблака. Рэлігійная палеміка канца XVI – першай паловы XVII ст. Праваслаўныя публіцысты. Мяцелій Сматрыцкі. “Фрынас”. Лаўрэнцій і Стэфан Зізаніі. Лявонцій Карповіч. Каталіцкія і ўніяцкія палемісты. Петр Скарга і Іпацій Пацей.

Адукацыя. Віленскі універсітэт (1579 г.) і яго першы рэктар Петр Скарга. Праваслаўныя брацтвы ў Беларусі, іх культурна-асветніцкая дзейнасць. Сістэма адукацыі езуітаў. Калегіумы. Базыльянскія навучальныя ўстановы. Навука. Казімір Семяновіч, Юзаф Нарановіч-Наронскі, Ілья Капіевіч.

6.3. Архітэктура беларускіх зямель ў канцы XVI–XVII ст.

З’яўленне і сцвярджэнне новага мастацкага стылю – барока. Перыядызацыя барока ў беларускай культуры. Помнікі ранняга і сталага барока, іх характэрныя рысы. Распаўсюджванне палацава-сядзібнага будаўніцтва (комплексы ў Гальшанах, Смалянах, Нясвіжы, Слоніме, Воўчыне, Гродне). Спалучэнне рысаў позняга барока і ракако. Культавыя пабудовы.

Драўлянае дойлідства на Палессі, яго адметнасці. Складванне асноўных рысаў нацыянальнага дойлідства.

6.4. Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва ў канцы XVI – XVII ст.

Жывапіс і графіка. Фрэскавы роспіс (Багаяўленская царква Куцеінскага манастыра ў Магілеве, Святадухаўская царква Тупічэўскага манастыра ў Мсціславе, Троіцкай царкы Маркава манастыра ў Віцебску). Афармленне і выдзяленне мясцовых школ жывапісу. Віленская і Куцеінская школы гравюры. Кніжная графіка. Спірыдон Собаль, Лявонцій Тарасевіч і інш. Узмацненне заходніх уплываў і рэалістычных тэндэнцый. Адлюстраванне барочнай эстэтыкі ў іканапісе. Развіццё партрэтнага жанру. Рыцарскі, тунны, эпітафійны. Прыдворныя жывапісцы Барталамей Стробель, Іаган Шрэтэр.

Скульптура і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Разьба па дрэве. Майстар Пётр з Нягневічаў. Іканастасы, царскія брамы, алтары. Іканастас Мікалаеўскай царквы ў Магілёве. Інтэр’еры касцёлаў у Пінску, Гродне, Слоніме. Мастацкае шкло. Вырабы Налібоцкай і Урэцкай мануфактур. Слуцкія паясы. Перасяленне беларускіх рамеснікаў у Расію. Дзейнасць беларускіх майстроў у Маскве. Беларуская разьба. Арцель Кліма Міхайлава. Іканастас Смаленскага сабора Новадзявочага манастыра ў Маскве. Палац у Каломенскім. Творы беларускіх майстроў у Аружэйнай, Залатой, Срэбранай палатах Маскоўскага Крамля. Цаніннае майстэрства. Арцель Ігната Максімава.

6.5. Тэатр і музыка ў канцы XVI – XVII ст.

Тэатр і музыка. Традыцыі народнага мастацтва. Скамарохі, мядзведзнікі. Узнікненне лялечнага тэатра “Батлейка”. Станаўленне самабытнага жанру кантавай песеннай культуры. Музыка ў касцёле. Арган і хор. Музычныя інструменты. Музыка барока – “Полацкі сшытак”. Школьны тэатр. Тэатры пры брацкіх школах і езуіцкіх калегіумах. Прыдворныя капэлы, тэатры, аркестры, балетныя трупы. Асаблівасці іх рэпертуару. Музычныя школы ў Нясвіжы, Слоніме, Слуцку, Гродне, Шклове і іншых гарадах, іх еўрапейская слава. Мецэнацтва магнатаў. Міхал Агінскі, яго “Сядзіба музаў” у Слоніме.

7. Айчынная культура ў канцы XVII - XVIII стст. Асветніцтва на беларускіх землях

7.1. Літаратура і грамадска-палітычная думка ў канцы XVII – першай палове XVIII ст.

Развіццё лаціна-моўнай паэзіі. Мацей Сарбеўскі. Паэзія Сімяона Полацкага. “Псалтырь рифмотворная”, “Вертоград многоцветный”, “Рифмологион”. Барочныя рысы. Уклад Сімяона Полацкага ў культуру Беларусі і Расіі. Ян (Андрэй) Белабоцкі. Філасофска-тэалагічныя роздумы. Заняпад старабеларускай літаратуры. Працяг гумарыстычнай традыцыі. “Прамовы русіна”. Каятан Марашэўскі. “Камедыя”. Міхал Цяцерскі. Інтэрмедыі. “Селянін у касцёле”, “Чорт Асмалейка” і інш. Грамадска-палітычная думка. Погляды на ўладу і грамадства Сімяона Полацкага. Ілья Капіевіч. Георгій Каніскі і абарона праваслаўя ў Рэчы Паспалітай. Перамога Контррэфармацыі. Казімір Лышчынскі. Трактат “Аб неіснаванні Бога”.

7.2. Асветніцтва і навука

Асветніцтва на беларускіх землях. Агульнае і адметнае ў айчынным і заходнееўрапейскім. Дзейнасць Іяхіма Храптовіча, Ільі Еленскага. Развіццё адукацыі. Дзейнасць Эдукацыйнай камісіі (1773–1794 гг.). Сістэма адукацыі на беларускіх землях. З'яўленне свецкага навучання. Дзейнасць Галоўнай школы ВКЛ. Навука. Георгій Каніскі, Казімір Нарбут, Саламон Майман, Адам Нарушевіч, Марцін Пачобут-Адляніцкі. З'яўленне першых прафесійных вучэбных ўстаноў. Гродзенская медыцынская акадэмія. Жан Жылібер.

7.3. Горадабудаўніцтва і дойлідства ў канцы XVII – першай палове XVIII ст.

Росквіт архітэктуры барока. Сталае барока. Магілёўская школа дойлідства. Касцёл і кляштар бернардынак у Мінску. Позняе (віленскае) барока і яго адметнасць. Ян Гляўбіц, Матэус Пёпельман, Джузэпэ Сака. Полацкі Сафійскі сабор. Фарны касцёл у Гродне. Віцебская ратуша. Нясвіжскія помнікі. Беразвецкі сабор. Пачатак распаўсюджвання класіцызму. Помнікі, пераходныя ад барока да класіцызму. Палацы ў Свяцку, Шчорсах, Ружанах. Змены ў планіроўцы гарадоў. Антоні Тызенгаўз. Прадмесце Гарадніца, Паставы. Міхаіл Агінскі. Слонім. Драўляная архітэктура. Ільінская царква ў Віцебску. Ратуша ў Чачэрску. Рысы народнага дойлідства.

7.4. Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва ў канцы XVII – першай палове XVIII ст.

Жывапіс і графіка. Узмацненне заходніх уплываў і рэалістычных тэндэнцый. Фрэскавы жывапіс. Роспісы праваслаўных і уніяцкіх цэркваў у Магілёве, Мсціславе, Віцебску. Фрэскі касцёлаў св. Станіслава ў Магілёве, Божага Цела ў Нясвіжы. Уздым беларускай школы іканапісу. Абразы "Маці Божая Адзігітрыя Баркулабаўская", "Сашэсце ў пекла", "Грамніцы". Магілёўскі майстар Афанас Пігарэвіч. Ксаверый Дамінік Гескі. "Тайная вячэра". Уплывы класіцызму. Кніжная гравюра. Аляксандр і Лявонцій Тарасевічы. Магілёўская гравёрная школа. Максім і Васіль Вашчанкі. Фёдар Ангілейка. Герш Ляйбовіч. "Выявы княжацкай Радзівілаўскай сям'і". Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Кафлярства. Мастацкае шкло. Налібоцкая і Урэцкая шкляныя мануфактуры.

7.5. Архітэктура ў другой палове XVIII ст.

Архітэктура. Панаванне класіцызму. Новыя планы гарадоў. Палацава-паркавыя комплексы. Дзейнасць Румянцавых. Гомель. Палацы Агінскіх у Залессі, Тызенгаўза ў Паставах. Сядзібны дом Лаўчынскіх у Відзах. Уплывы рамантызму. Пейзажныя і пейзажна-рамантычныя паркі. Мураванае культавае дойлідства. Магілёўскі Іосіфаўскі і Гомельскі Петрапаўлаўскі саборы. Касцёл Св. Тэрэзы ў Шчучыне. Адміністрацыйна-грамадскія будынкі. Палацы губернатараў. Губернскія праўленні. Грамадзянская архітэктура. Будынак Дваранскага сходу ў Слуцку. Аб'екты гандлёва-гаспадарчага прызначэння. Карпусы навучальных устаноў.

7.6. Выяўленчае мастацтва ў другой палове XVIII ст.

Выяўленчае мастацтва. Жывапіс. Перавага свецкіх твораў. Найбуйнейшыя мастацкія школы. Факультэт жывапісу, скульптуры і графікі

Віленскага ўніверсітэта. Францішак Смуглевіч, Іосіф Аляшкевіч, Ян Дамель. Імператарская Акадэмія мастацтваў у Санкт-Пецярбургу. Накірункі. Класіцызм. Акадэмізм. Рамантызм. Скульптура. Барэльефы і медальёны. Манументальна-дэкаратыўная скульптура. Унутраны і знешні дэкор палацаў і сядзіб.

7.7. Музычнае і тэатральнае мастацтва

Прыватнаўласніцкія тэатры Радзівілаў ў Нясвіжы, Слуцку. Творы Францішка Уршуля Радзівіл. Тэатр Міхаіла Агінскага ў Слоніме. Ружанскі і Дзярэчынскі тэатры Сапег, Шклоўскі тэатр Сямёна Зорыча. Рамантычная плынь у музычным мастацтве. Распаўсюджванне оперы і паланэзаў ў музычным мастацтве. Опера “Агатка, або прыезд Пана” (па творах Станіслава Радзівіла (Пане Каханку, музыка Яна Давіда Голанда). Паланэз Міхаіла Агінскага “Развітанне з Радзімай”.

7.8. Народная культура ў XVII – першай палове XVIII ст.

Сялянскі быт. Беларускае народнае жыллё. Хата, яе знешняе і ўнутранае аздабленне. Мэбля. Хатняе начынне. Сялянская сядзіба. Беларускі нацыянальны касцюм, яго асноўныя элементы (ў мужчын і жанчын), лакальныя разнавіднасці (народныя строі). Беларускі народны каляндар. Менталітэт. Абрады і звычаі. Народны этыкет. Адзенне і быт вышэйшых саслоўяў.

7.9. Агульная характарыстыка развіцця культуры са старажытных часоў – XVIII ст.

Асноўныя тэндэцыі развіцця беларускай культуры са старажытных часоў – XVIII ст. З’яўленне стыляў і напрамкаў у беларускай культуры ў X–XVIII ст. Пераасэнсаванне лепшых традыцый рускага і заходнееўрапейскага мастацтва ў архітэктуры, дэкаратыўна-прыкладным і выяўленчым мастацтве Беларусі. Вядомыя імёны дзеячоў беларускай культуры і іх ўклад у яе развіццё.

Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.”)
па спецыяльнасці 1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны
(дзённая форма атрымання адукацыі)

№ тэмы	Назва тэмы	Колькасць адыторных гадзін			Самастойная (пазааўдыторная работа)	Метадычныя сродкі забяспячэння, дапаможнікі	Літаратура	Форма кантроля ведаў
		Лекцыі	Семінарскія заняткі	Кіруемая самастойная работа				
	Трэці семестр	**22**	**28**	**6**	**44**			
1	**Уводзіны ў вучэбную дысцыпліну “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)”** 1. “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)” – як навука. 2. Крыніцы і гістарыяграфія. Сучасны стан навуковых даследаванняў. 3. Значэнне вывучэння культуры Беларусі ў выхаванні патрыёта і грамадзяніна, носьбіта нацыянальных культурных каштоўнасцей.	**2**					[2]	
2	**Культура беларускіх зямель ў эпоху першабытнага грамадства**	**2**	**2**		**2**			
2.1	**Духоўная культура беларускіх зямель ў эпоху першабытнага грамадства** 1. Дахрысціянскія вераванні. 2. Вытокі беларускага народнага каляндара. 3. Абрады і звычаі старажытных беларусаў. 4. Фальклор як адлюстраванне паганскіх уяўленняў.	2			2	Прэзента-цыя	[1] [2]	
2.2	**Матэрыяльная культура ў эпоху першабытнага грамадства** 1. Жыллё старажытных продкаў беларусаў.		2				[1] [2]	Праверка канспектаў

	2. Першыя архітэктурныя збудаванні: іх характар, функцыі, вонкавае аблічча. 3. Матэрыяльная культура. 4. Прылады працы. Прадметы хатняга ўжытку. Кераміка. Тэхніка яе вырабу. Арнамент.							
3	**Культура беларускіх зямель у IX – першай палове XIII ст.**	**2**	**4**		**6**			
3.1	**Духоўная культура беларускіх зямель з прыняццем хрысціянства** 1. Распаўсюджванне хрысціянства. 2. Дваяверства. Хрысціянскія і паганскія элементы ў культуры. 3. Дзейнасць Е. Полацкай, К. Тураўскага, К. Смаляціча, А. Смаленскага.	2			2	Прэзента-цыя	[1] [2]	
3.2	**Культура беларускіх зямель у IX – першай палове XIII ст.: архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва** 1. Горадабудаўніцтва. 2. Мураванае дойлідства, яго абарончы характар. 3. Полацкая і гродненская архітэктурныя школы. 4. Манументальны жывапіс. Іканапіс. 5. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва.		2		2		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзента цый
3.3	**Пісьменнасць, літаратура ў IX – першай палове XIII ст.** 1. Помнікі эпіграфікі і пісьменства. 2. Пачатак летапісання на беларускіх землях. 3. Мастацтва рукапіснай кнігі. 4. Агіяграфічная (жыційная) літаратура. Беларуская тэматыка ў “Слове о полку Игоревым”.		2		2		[1] [2]	Вуснае апытанне
4	**Культура беларускіх зямель у другой палове XIII – XV ст.**	**2**	**4**		**4**			
4.1	**Этнакультурныя працэсы ў развіцці беларускай культуры ў другой палове XIII – XV ст.** 1. Фарміраванне беларускай народнасці. 2. Тэорыі паходжання назвы “Белая Русь”. 3. Этнічныя меншасці ў рэлігійных і культурных працэсах на беларускіх землях.	2			2	Прэзента-цыя	[1] [2]	

4.2	**Горадабудаўніцтва і развіццё абарончай архітэктуры беларускіх зямель у другой палове XIII – XV ст.** 1. Архітэктура і горадабудаўніцтва. 2. Абарончае дойлідства. Замкі-кастэлі. Ліда, Крэва, Меднікі. Замкі ў Віцебску, Гродне, Навагрудку.		2		1		1] [2]	Праверка творчых заданняў
4.3	**Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва на беларускіх землях у другой палове XIII – XV ст.** 1. Манументальны жывапіс. 2. Станаўленне беларускай школы іканапісу 3. Нараджэнне свецкага жывапісу (партрэт). 4. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва.		2		1		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзента цый
5	**Культура Беларусі эпохі Адраджэння і Рэфармацыі ў XVI ст.**	**4**	**4**	**2 с.**	**6**			
5.1	**Эпоха Адраджэння і Рэфармацыі ў Беларусі ў XVI ст.** 1. Перадумовы пашэрэння ідэй Адраджэння ў Беларусі. 2. Пашырэнне Рэфармацыі і яе асноўныя напрамкі. Вынікі рэфармацыйнага руху ў Беларусі. 3. Уплыў Рэнесанса і Рэфармацыі на айчынную культуру.	2			1	Прэзентацыя	[1] [2]	
5.2	**Грамадска-палітычная, прававая культура. Адукацыя.** 1. Статуты Вялікага Княства Літоўскага 1529, 1566, 1588 гг. – помнікі грамадска палітычнай і прававой ідэі. 2. Гуманістычныя ідэі ў духоўнай спадчыне Ф. Скарыны, М. Гусоўскага, С.Буднага, М. Літвіна. 3. Адукацыя. Канфесійны стан асветы.		2		1		[1] [2]	Напісанне эссе
5.3	**Архітэктура беларускіх зямель ў XVI ст.** 1. Готыка, ренесанс – мастацкія стылі ў дойлідстве Беларусі ў XVI ст. 2. Прыватнаўласніцкія замкі. 3. Абарончае культавае дойлідства.	2			1	Прэзентацыя	[1] [2]	

5.4.	**Кнігадрукаванне** 1. Францыск Скарына – пачынальнік усходнеславянскага і беларускага кнігадрукавання. 2. Друкарская справа ў другой палове XVI ст. у Вільне, Брэсце, Нясвіжы, Заблудаве, Лоску. 3. 3. Пратэстанцкія кнігадрукары.			2 с.	1		[1] [2]	Вуснае апытанне
5.5	**Выяўленчае мастацтва беларускіх зямель ў XVI ст.** 1. Манументальны жывапіс. 2. Зараджэнне сармацкага партрэта ў выяўленчым мастацтве. 3. Мастацтва гравюры. 4. Іканапіс. 5. Алтарная скульптура.		2		2		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзента цый
6	**Культура эпохі Контррэфармацыі і барока на беларускіх землях ў XVI–XVII ст.**	**4**	**6**		**10**			
6.1	**Развіццё беларускай культуры ва ўмовах Контррэфармацыі і паланізацыі ў другой палове XVI–пачатку XVII ст.** 1. Контррэфармацыя. Дзейнасць манаскіх ордэнаў на беларускіх землях. Езуіты. 2. Брэсцкая царкоўная ўнія (1596 г.). П. Скарга**.** 3. Паланізацыя беларускай культуры. 4. Народная культура – галоўны асяродак захавання беларускай нацыянальнай культуры. Вусная народная творчасць.	2			2	Прэзента-цыя	[1] [2]	
6.2	**Літаратура і адукацыя ў канцы XVI–XVII ст.** 1. Працяг беларускага летапісання. 2. Гісторыка-мемуарны, палемічны, сатырычны жанры ў літаратуры. 3. Рэлігійная палеміка ў творах М. Сматрыцкага, А. Філіповіча. 4. Адукацыя. Віленскі ўніверсітэт. Сістэма адукацыі езуітаў. 5. Навука. К. Семяновіч, Ю. Нароньскі, І. Капіевіч.		2		2		[1] [2]	Напісанне эссэ

6.3	**Архітэктура беларускіх зямель ў канцы XVI–XVII ст.** 1. Асноўныя рысы барока ў беларускай культуры. 2. Культавае дойлідства ў стылі барока. 3. Палацава-паркавае дойлідства ў стылі барока. 4. Драўлянае дойлідства.	2			2	Прэзента-цыя	[1] [2]	
6.4	**Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва ў канцы XVI – XVII ст.** 1. Манументальны жывапіс. 2. Кніжная графіка. 3. Іканапіс. 4. Развіццё партрэтнага жанру. Прыдворныя жывапісцы Б. Стробель, І. Шрэтэр. 5. Скульптура. 6. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва.		2		2		[1] [2]	Праверка канспектаў
6.5	**Тэатр і музыка ў канцы XVI – XVII ст.** 1. Узнікненне лялечнага тэатра “Батлейка”. 2. Школьны тэатр. Тэатры пры брацкіх школах і езуіцкіх калегіўмах. 3. Прыдворныя капэлы, тэатры, аркестры, балетныя трупы. 4. Музыка. Асаблівасці рэпертуараў.		2		2		[1] [2]	Вуснае апытанне
7	**Айчынная культура ў канцы XVII-XVIII ст. Асветніцтва на беларускіх землях**	**6**	**10**	**2 л., 2 сем.**	**16**			
7.1	**Літаратура і грамадска-палітычная думка ў канцы XVII – першай палове XVIII ст.** 1. Традыцыі барока ў літаратуры. 2. Развіццё лаціна-моўнай паэзіі. М. К. Сарбеўскі. 3. Прадстаўнікі грамадска-палітычнай думкі К. Лышчынскі, С. Полацкі, І. Капіевіч і іх погляды.		2		2		[1] [2]	Напісанне эссэ

7.2	**Асветніцтва і навука** 1. Асветніцтва на беларускіх землях. Агульнае і адметнае ў айчынным і заходнееўрапейскім асветніцтве. 2. Дзейнасць фізіякратаў. 3. Развіццё адукацыі. Эдукацыйная камісія (1773 г.). 4. Навука.			2л	2		[1] [2]	Праверка творчых заданняў
7.3	**Горадабудаўніцтва і дойлідства ў канцы XVII–першай палове XVIII ст.** 1. Палацава-паркавае дойлідства перыяду сталага барока. 2. “Віленскае барока” ў культавым дойлідстве. 3. Горадабудаўніцтва.	2			2	Відэафраг-менты з камента-рыямі	[1] [2]	
7.4	**Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва ў канцы XVII–першай палове XVIII ст.** 1. Манументальны жывапіс. 2. Мастацтва кніжнай гравюры. 3. Іканапіс. 4. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва.		2		2		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзентацый
7.5	**Архітэктура ў другой палове XVIII ст.** 1. Горадабудаўніцтва. Новыя планы беларускіх гарадоў. 2. Адміністрацыйна-грамадскія будынкі ў стылі класіцызму. 3. Дварцова-паркавыя комплексы ў стылі класіцызму. 4. Культавыя збудаванні ў стылі класіцызму.	2			1	Прэзета-цыя	[1] [2]	
7.6	**Выяўленчае мастацтва ў другой палове XVIII ст.** 1. Дзейнасць Віленскай школы жывапісу. 2. Вядучыя жанры: гістарычны, бытавы, партрэт. Рамантызм і класіцызм у творах Ф. Смуглевіча, І. Аляшкевіча, Я. Дамеля. 3. Скульптура. 4. Унутраны і знешні дэкор палацаў і сядзіб.		2		1		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзентацый

7.7	**Музычнае і тэатральнае мастацтва** 1. Прыватнаўласніцкія тэатры і іх рэпертуар. 2. Рамантычная плынь у музычным мастацтве. 3. Распаўсюджванне оперы і паланэзаў ў музычным мастацтве.		2		2		[1] [2]	Вуснае апытанне
7.8	**Народная культура ў XVII – першай палове XVIII стст.** 1. Сялянскі быт. 2. Беларускі нацыянальны касцюм. Лакальныя разнавіднасці (народныя строі). 3. Адзенне і быт вышэйшых саслоўяў.	2			2	Прэзента-цыя	[1] [2]	
7.9	**Агульная характарыстыка развіцця культуры са старажытных часоў – XVIII ст.** 1. Асноўныя тэндэцыі развіцця беларускай культуры са старажытных часоў–XVIII ст. 2. З'яўленне стыляў і напрамкаў у беларускай культуры ў X–XVIII ст. 3. Вядомыя імёны дзеячоў беларускай культуры і іх ўклад у яе развіццё.			2с	2		[1] [2]	Тэставыя заданні
	Усяго:	**22**	**28**	**2 лк., 4 сем.**	**44**			**Залік**

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.”)
па спецыяльнасці 1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны
(завочная форма атрымання адукацыі)**

№ тэмы	Назва тэмы	Колькасць адыторных гадзін		Метадычныя сродкі забяспячэння, дапаможнікі	Літаратура	Форма кантроля ведаў
		Лекцыі	Семінарскія заняткі			
1	**Культура беларускіх зямель у другой палове XIII–XV ст.**	**2**	**2**			
1.1	**Этнакультурныя працэсы ў развіцці беларускай культуры ў другой палове XIII – XV ст.** 1. Фарміраванне беларускай народнасці. 2. Тэорыі паходжання назвы “Белая Русь”. 3. Этнічныя меншасці ў рэлігійных і культурных працэсах на беларускіх землях.	2		Прэзента-тацыя	[1] [2]	
1.2	**Горадабудаўніцтва і развіццё абарончай архітэктуры беларускіх зямель у другой палове XIII – XV ст.** 1. Архітэктура і горадабудаўніцтва. 2. Абарончае дойлідства. Замкі-кастэлі. Ліда, Крэва, Меднікі. Замкі ў Віцебску, Гродне, Навагрудку.		2		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзентацый
2	**Культура эпохі Контррэфармацыі і барока на беларускіх землях ў XVI– XVII стст.**	**2**	**4**			
2.1	**Развіццё беларускай культуры ва ўмовах Контррэфармацыі і паланізацыі ў другой палове XVI–пачатку XVII ст.** 1. Контрэфармацыя. Дзейнасць манаскіх ордэнаў на беларускіх землях. Езуіты. 2. Брэсцкая царкоўная ўнія (1596 г.). П. Скарга. 3. Паланізацыя беларускай культуры. Праблемы самазахавання беларускай		2	Прэзента-цыя	[1] [2]	

	культуры ва ўмовах ўзмацнення паланізацыі. 4. Народная культура – галоўны асяродак захавання беларускай нацыянальнай культуры. Вусная народная творчасць.					
2.2	**Архітэктура беларускіх зямель ў канцы XVI – XVII ст.** 1. Барока. Асноуныя рысы мастацкага стылю у беларускай культуры. Перыядызацыя стылю. 2. Культавае дойлідства ў стылі барока. 3. Палацава-паркавае дойлідства ў стылі барока. 4. Драўлянае дойлідства.		2		[1] [2]	Проверка творчых заданняў
2.3	**Выяўленчае і дэкаратыўна-пркладное мастацтва ў канцы XVI – XVII ст.** 1. Манументальны жывапіс. 2. Кніжная графіка. 3. Іканапіс. 4. Развіццё партрэтнага жанру. Б. Стробель, І. Шрэтэр. 5. Скульптура. 6. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва.		2		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзентацый
3	**Айчынная культура ў канцы XVII–XVIII ст. Асветніцтва на беларускіх землях**		**4**			
3.1	**Горадабудаўніцтва і дойлідства ў канцы XVII–першай палове XVIII стст.** 1. Палацава-паркавае дойлідства перыяду сталага барока. 2. “Віленскае барока” ў культавым дойлідстве. 3. Горадабудаўніцтва.		2		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзентацый
3.2	**Архітэктура ў другой палове XVIII ст.** 1. Горадабудаўніцтва. Новыя планы беларускіх гарадоў. 2. Адміністрацыйна-грамадскія будынкі ў стылі класіцызму. 2. Дварцова-паркавыя комплексы ў стылі класіцызму. 4. Культавыя збудаванні ў стылі класіцызму.		2		[1] [2]	Падрыхтоўка і абарона прэзентацый
	Усяго:	**4**	**10**			**Залік**

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Захарина, Ю. Ю. Материальная культура Беларуси [Электронный ресурс] : учеб. пособие / Ю. Ю. Захарина, М. А. Шатарова // Репозиторий БГПУ. – Режим доступа: http://elib.bspu.by/handle/doc/48938. – Дата доступа: 09.04.2021.

2. Художественная культура Беларуси [Электронный ресурс] : учеб.-метод. комплекс для специальности 1-02 01 02 «История и мировая художественная культура» / сост. Н. В. Барабаш // Репозиторий БГПУ. – Режим доступа: http://elib.bspu.by/handle/doc/42221. – Дата доступа: 07.04.2021.

Дадатковая літаратура

1. Баландзін, К. І. Гісторыя культуры Беларусі : дапаможнік / К. І. Баландзін. – Мінск : Беларус. нац. тэхн. ун-т, 2014. – 239 с.

2. Вабішчэвіч, А. М. Гісторыя культуры Беларусі : вучэб.-метад. комплекс / А. М. Вабішчэвіч. – Брэст : Брэсц. дзярж. ун-т, 2016. – 194 с.

3. Вачьянц, А. М. Введение в мировую художественную культуру / А. М. Вачьянц. – М. : Айрис-Пресс, 2015. – 224 с.

4. Галенчанка, Г. Я. Францыск Скарына – беларускі і ўсходнеславянскі першадрукар / Г. Я. Галенчанка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – 280 с.

5. Гарэцкі, М. Гісторыя беларускай літаратуры / М. Гарэцкі. – Мінск : Мастац. літ., 1992. – 230 с.

6. Габрусевіч, С. А. Гісторыя беларускай культуры : вучэб. дапам. / С. А. Габрусевіч. – Гродна : Гродзен. гос. ун-т, 2004. – 59 с.

7. Гісторыя беларускага мастацтва : у 6 т. / рэдкал.: С. В. Марцэлеў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992–1994. – 6 т.

8. Гурко, А. В. Новые религии в Республике Беларусь: генезис, эволюция, последователи / А. В. Гурко. – Минск : Мин. инновац. ун-т, 2006. – 276 с.

9. Захарына, Ю. Ю. Сусветная мастацкая культура : вучэб.-метад. дапам. : у 2 ч. / Ю. Ю. Захарына, С. М. Зелянеўская. – Мінск : Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2011. – Ч. 1 : Ад вытокаў да сярэднявечча. – 228 с.

10. Ивановская, Д. А. Монументальная живопись белорусских художников второй половины XX – начала XXI века = Monumental Painting of Belarusian Artists in the 2 nd half of the 20 th century – the early 21 st century / Д. А. Ивановская. – Минск : Беларусь, 2014. – 327 с.

11. Кацер, М. С. Беларускі арнамент. Ткацтва. Вышыўка / М. С. Кацер. – Мінск : Беларус. энцыкл., 2013. – 223 с.

12. Качаноўскі, У. У. Гісторыя культуры Беларусі : вучэб. дапам. для студэнтаў ВНУ / У. У. Качаноўскі. – Мінск : Экаперспектыва, 1994. – 162 с.

13. Кіпель, В. Беларусы ў ЗША / В. Кіпель. – Мінск : Беларусь, 1993. – 350 с.

14. Красинский, А. В. Современное белорусское кино / А. В. Красинский, Е. Л. Бондарева. – Минск : Наука и техника, 1985. – 310 с.

15. Лазука, Б. А. Гісторыя мастацтваў : вучэб. дапам. : у 2 т. / Б. А. Лазука. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2007. – Т. 1. – 254 с.

16. Лакотка, А. І. Нацыянальныя рысы беларускай архітэктуры / А. І. Лакотка. – Мінск : Ураджай, 1999. – 364 с.

17. Лыч, Л. М. Гісторыя культуры Беларусі / Л. М. Лыч, У. І. Навіцкі. – 3-е выд. – Мінск : Соврем. шк., 2008. – 510 с.

18. Мдивани, Т.Г. Художественная культура Радзивилловского Несвижа: XVIII – XXI вв. / Т.Г. Мдивани [и др.] ; Нац. акад. наук Беларуси; Центр исследований белорусской культуры, языка и литературы. – Минск : Беларуская навука, 2021. – 301 с.

19. Миронова, Л. Н. Краткая история живописи Беларуси. XVI век – начало XX века / Л. Н. Миронова. – Минск : Харвест, 2016. – 288 с.

20. Парашкоў, С. А. Гісторыя культуры Беларусі / С. А. Парашкоў. – Мінск : Беларус. навука, 2003. – 442 с.

21. Патапенка, Н. Я. Гісторыя культуры Беларусі : дапаможнік / Н. Я. Патапенка, А. В. Перапелкіна. – Мінск : Выд-ва Граўцова, 2009. – 208 с.

22. Потаев, Г.А. Садово-парковое икусство Беларусі, стран Востока и Запада / Г.А. Потаев, Г.Р. Потаева. - Минск : Беларусь, 2020. – 199 с.

23. Ремишевский, К. И. История, ожившая в кадре. Белорусская кинолетопись: испытание временем : в 3 кн. / К. И. Ремишевский, В. В. Гнимедов (науч. ред.). – Минск : Выш. шк., 2014. – Кн. 1 : 1927–1953. – 223 с.

24. Самусік, А. Ф. Помнікі гісторыі і культуры Беларусі : вучэб. дапам. / А. Ф. Самусік. – Мінск : Экоперспектива, 2013. – 366 с.

25. Трусаў, А. Кароткая гісторыя архітэктуры Беларусі / А. Трусаў. – Мінск : Харвест, 2015. – 464 с.

26. Ходзін, С. М. Гісторыя культуры Беларусі ў 1920–1930 гады : дапам. для студэнтаў / С. М. Ходзін. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2001. – 70 с.

27. Цітоў, В. С. Гісторыя айчыннай культуры : дапаможнік : у 2 ч. / В. С. Цітоў. – Мінск : Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2009. – Ч. 1. – 132 с.

28. Цітоў, А.К. Злотніцтва Беларусі. XII – пачатак XX ст. / А. Цітоў. – Мінск: Беларусь, 2020. – 271 с.

29. Ярошевич, А.А. От ренессанса к барокко: мемориальня и алтарная пластика Беларуси XVII - XVIII вв. – Минск : Беларусь, 2019. – 191 с.

Пералік заданняў і кантрольных мерапрыемстваў кіруемай самастойнай работы студэнта

№ п/п	Назва тэмы	Колькасць гадзін на КСРс		Заданне	Форма выканання
		лек.	сем.		
5.4	**Кнігадрукаванне**		2	**Першы модуль** 1. Францыск Скарына – пачынальнік усходнеславянскага і беларускага кнігадрукавання. **Другі модуль** 2. Друкарская справа ў другой палове XVI ст. у Вільне, Брэсце, Нясвіжы, Заблудаве, Лоску. 3. Пратэстанцкія друкары. **Трэці модуль** 4. Дзейнасць брацкіх друкарняў.	На падставе інтэрнет-крыніц і дапаможнай літаратуры скласці гістарычны партрэт Ф. Скарыны Падрыхтаваць даклады па адзначаным пытанням Напісаць эссэ “Шляхі ўзнікнення брацкіх друкарняў ў Беларусі”
7.2	**Асветніцтва і навука** 2. Дзейнасць фізіякратаў.	2		**Першы модуль** 1. Асветніцтва на беларускіх землях. Агульнае і адметнае ў айчынным і заходнееўрапейскім асветніцтве. **Другі модуль** 2. Дзейнасць фізіякратаў. **Трэці модуль** 3. Развіццё адукацыі. Эдукацыйная камісія (1773 г.). 4. Навука.	Падрыхтаваць красворд па тэме “Асветніцтва ў айчыннай і сусветнай культуры” Падрыхтаваць канспект па тэме на падставе вучэбнай літаратуры і інтэрнет-рэсурсаў Скласці ментальную карту па тэме “Развіццё адукацыі і навукі ў Рэчы Паспалітай ў XVIII ст.”
7.9	**Агульная характарыстыка развіцця культуры са старажытных часоў – XVIII ст.**		2	**Першы модуль** 1. Асноўныя тэндэцыі развіцця беларускай культуры са старажытных часоў – XVIII ст. **Другі модуль**	Падрыхтаваць канспект па тэме на падставе зместу вучэбнай літаратуры і інтэрнет-рэсурсаў

				2. З'яўленне стыляў і напрамкаў ў беларускай культуры ў X-XVIII стст. **Трэці модуль** 3. Вядомыя імёны дзеячоў беларускай культуры і іх ўклад у яе развіццё.	Падрыхтаваць культурна-гістарычны гласарый па мастацкім стылям ў культуры Беларусі ў X-XVIII ст. Напісаць эссэ аб вядомым дзеячы беларускай культуры X-XVIII ст. і яго ўклад ў яе развіццё (па выбару студэнта)

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне “Культура Беларусі (са старажытных часоў – XVIII ст.)”

Мэтай метадычных рэкамендацый з’яўляецца павышэнне эфектыўнасці вучэбнага працэсу, у тым ліку за кошт самастойнай работы, падчас якой студэнт становіцца актыўным суб’ектам навучання, што азначае:

— здольнасць займаць у навучанні актыўную пазіцыю;

— падрыхтаванасць мабілізаваць інтэлектуальныя і валявыя намаганні для дасягнення вучэбных мэт;

— уменні праектаваць, планаваць і прагназаваць вучэбную дзейнасць, а таксама ініцыяваць сваю пазнавальную дзейнасць на падставе ўнутранай станоўчай матывацыі;

— усведамленне сваіх патэнцыяльных вучэбных магчымасцей і псіхалагічную падрыхтаванасць да складання праграмы дзейнасці па самаразвіцці.

Віды самастойнай работы студэнтаў

Рэпрадуктыўная самастойная работа	Самастойнае чытанне, прагляд, канспектаванне вучэбнай літаратуры, запамінанне, пераказ, паўтарэнне вучэбнага матэрыялу і г. д.
Пазнавальна-пошукавая самастойная работа	Падрыхтоўка паведамленняў, дакладаў, выступленняў на семінарскіх і практычных занятках, падбор адпаведнай літаратуры, напісанне курсавых, дыпломных работ і г. д.
Творчая самастойная работа	Удзел у навукова-даследчай рабоце, навуковых мерапрыемствах, выкананне творчых праектаў па індывідуальных і групавых заданнях і г. д.

Арганізацыя і кантроль самастойнай работы

Для паспяховага выканання самастойнай работы студэнтаў неабходна планаванне і кантроль з боку выкладчыкаў. Аўдыторная самастойная работа выконваецца студэнтамі на лекцыя і семінарскіх занятках. Для гэтага выкладчык загадзя распрацоўвае і выбудоўвае сістэму самастойнай работы, улічваючы ўсе яе формы, мэты, ажыццяўляе адбор неабходнай інфармацыі і сродкі (метадчных) камунікацый, вызначае ролю студэнта ў гэтым працэсе і свой удзел у ім. Пытанні для самастойнай работы студэнтаў, якія прыведзены ў рабочай праграме дысцыпліны, прапаноўваюцца выкладчыкамі напачатку вывучэння дысцыпліны. Студэнты маюць права дадаткова выбіраць тэмы, якія іх цікавяць, для самастойнай работы.

Змест дзейнасці выкладчыка і студэнта пры выкананні самастойнай работы

Асноўныя характарыстыкі	Дзейнасць выкладчыка	Дзейнасць студэнтаў
Мэта выканання СР	- тлумачыць мэту і сэнс выканання СР; - дае разгорнуты ці кароткі інструктаж пра патрабаванні, якія прад'яўляюцца да СР і спосабах яе выканання; - дэманструе ўзор СР	- асэнсоўвае і прымае мэту СР як асабіста значную; - знаёміцца з патрабаваннямі да СР
Матывацыя	- раскрывае тэарэтычную і практычную значнасць выканання СР, фарміруе ў студэнта пазнавальную патрэбнасць і падрыхтаванасць да выканання СР; - надае студэнту матывацыю для дасягнення поспеху	- фарміруе ўласную пазнавальную патрэбнасць у выкананні СР; - фарміруе ўстаноўку і прымае рашэнне аб выкананні СР
Кіраванне	- ажыццяўляе кіраванне шляхам мэтанакіраванага ўздзеяння на працэс выканання СР; - дае агульныя арыенціры выканання СР	- ажыццяўляе планаванне і праектаванне СР, а таксама рацыянальнае размеркаванне часу, неабходнага для яе выканання
Кантроль і карэкцыя выканання СР	- ажыццяўляе папярэдні кантроль, які прадугледжвае выяўленне зыходнага ўзроўню падрыхтаванасці студэнта да выканання СР; - ажыццяўляе выніковы кантроль канчатковага вынікаў выканання СР	- ажыццяўляе бягучы самакантроль за ходам выканання СР; - выяўляе, аналізуе і выпраўляе дапушчаныя памылкі і ўносіць карэктывы ў работу; - праводзіць пошук аптымальных спосабаў выканання СР; - ажыццяўляе рэфлексію ўласнай дзейнасці; - ажыццяўляе выніковы самакантроль вынікаў СР
Ацэнка	- на падставе параўнання вынікаў з эталонам, загадзя зададзенымі крытэрыямі дае	- на падставе параўнання вынікаў з мэтай дае самаацэнку сваім

	ацэнку СР; - выяўляе тыповыя памылкі, акцэнтуе ўвагу на станоўчых і адмоўных баках, дае метадычныя парады па выкананні СР, вызначае далейшыя кірункі выканання СР; - устанаўлівае ўзровень і вызначае якасць самастойнай дзейнасці студэнта, на падставе чаго фарміруе ў апошняга матывацыю дасягнення поспеху ў вучэбнай дзейнасці	пазнавальным магчымасцям, здольнасцям і якасцям

Пазааўдыторная самастойная работа студэнтаў (далей – самастойная работа) – вучэбная, вучэбна-даследчая, навукова-даследчая дзейнасць студэнтаў, якая ажыццяўляецца ў пазааўдыторны час па заданні і пры метадычным кіраўніцтве выкладчыка, але без яго непасрэднага ўдзелу. Яна прадугледжвае:

– падрыхтоўку да аўдыторных заняткаў і выкананне адпаведных заданняў;

– самастойную работу па вывучэнні тэм вучэбных дысцыплін у адпаведнасці з вучэбнымі праграмамі;

– напісанне эсэ;

– выкананне рэйтынгавых кантрольных і курсавых работ;

– падрыхтоўку да кантрольных выпрабаванняў, у тым ліку да комлексных экзаменаў і залікаў;

– удзел у навуковых мерапрыемствах (выставы, канферэнцыі, сімпозіумы, семінары і г. д.).

Выкананне студэнтамі любога віда самастойнай работы прадугледжвае наступныя этапы:

– пастаноўка мэты самастойнай работы;

– канкрэтызацыя пазнавальнай задачы;

– самаацэнка падрыхтаванасці да самастойнай работы па вырашэнні пастаўленай задачы;

– выбар адпаведных сродкаў вырашэння пастаўленай задачы;

– планаванне самастойнай работы па вырашэнні задач самастойна альбо пры дапамозе выкладчыка;

– рэалізацыя праграмы выканання самастойнай работы.

Патрабаванні да выканання самастойнай работы студэнтаў
па спецыяльнасці: 1-02 01 01 Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Коль касць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
2	**Культура беларускіх зямель ў эпоху першабытнага грамадства**	2	Дахрысціянскія вераванні. Вытокі беларускага народнага каляндара. Абрады і звычаі старажытных беларусаў. Фальклор як адлюстраванне паганскіх уяўленняў. Жыллё старажытных продкаў беларусаў. Матэрыяльная культура.	Падрыхтоўка дакладаў.
3	**Культура беларускіх зямель у IX – першай палове XIII ст.**	6	Горадабудаўніцтва. Мураванае дойлідства, яго абарончы характар. Полацкая і гродненская архітэктурныя школы. Манументальны жывапіс. Іканапіс. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Помнікі эпіграфікі і пісьменства. Пачатак летапісання на беларускіх землях. Мастацтва рукапіснай кнігі. Агіяграфічная (жыційная) літаратура. Беларуская тэматыка ў “Слове о полке Игоревом”. Фарміраванне беларускай народнасці. Тэорыі паходжання назвы “Белая Русь”. Этнічныя меншасці ў рэлігійных і культурных працэсах на беларускіх землях.	Справаздача па індывідуальных заданнях. Напісанне эссе. Абарона прэзентацый.

4	**Культура беларускіх зямель у другой палове XIII – XV ст.**	4	Этнакультурныя працэсы ў развіцці беларускай культуры ў другой палове XIII – XV ст. Горадабудаўніцтва і развіццё абарончай архітэктуры беларускіх зямель у другой палове XIII – XV ст. Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва на беларускіх землях у другой палове XIII – XV ст.	Справаздача па індывідуальных заданнях. Напісанне эссе.
5	**Культура Беларусі эпохі Адраджэння і Рэфармацыі ў XVI ст.**	6	Эпоха Адраджэння і Рэфармацыі ў Беларусі ў XVI ст. Грамадска-палітычная, прававая культура. Адукацыя.Статуты Вялікага Княства Літоўскага 1529, 1566, 1588 гг. – помнікі грамадска палітычнай і прававой ідэі. Астафій Валовіч, Леў Сапега. Гуманістычныя ідэі ў духоўнай спадчыне Францыска Скарыны, Мікалая Гусоўскага, Сымона Буднага, Міхалона Літвіна. Адукацыя. Канфесійны характар асветы. Пратэстанцкія школы. Вучоба моладзі ў еўрапейскіх універсітэтах. Архітэктура беларускіх зямель ў XVI ст. Кнігадрукаванне. Выяўленчае мастацтва беларускіх зямель ў XVI ст.	Падрыхтоўка і абарона прэзентацый. Напісанне эссе
6	**Культура эпохі Контррэфармацыі і барока на беларускіх землях ў XVI – XVII ст.**	10	Развіццё беларускай культуры ва ўмовах Контррэфармацыі і паланізацыі ў другой палове XVI – пачатку XVII ст. Узмацненне каталіцкай рэакцыі. Пачатак Контрэфармацыі. Дзейнасць манаскіх ордэнаў на беларускіх землях. Езуіты. Петр Скарга. Перадумовы Брэсцкай царкоўнай уніі. Кніга Пятра Скаргі "Аб адзінстве царквы	Справаздача па індывідуальных заданнях. Напісанне эссе

			Божай” (1577 г.). Брэсцкі царкоўны сабор 1596 г. Асноўныя ўмовы аб’яднання па Брэсцкай царкоўнай уніі. Літаратура і адукацыя ў канцы XVI – XVII ст. Архітэктура беларускіх зямель ў канцы XVI–XVII ст. 6.4. Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва ў канцы XVI – XVII ст. Тэатр і музыка ў канцы XVI – XVII ст.	
7	**Айчынная культура ў канцы XVII - XVIII стст. Асветніцтва на беларускіх землях**	16	Літаратура і грамадска-палітычная думка ў канцы XVII – першай палове XVIII ст. Асветніцтва і навука Горадабудаўніцтва і дойлідства ў канцы XVII–першай палове XVIII ст. Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва ў канцы ў канцы XVII–першай палове XVIII ст. Музычнае і тэатральнае мастацтва Народная культура ў XVII – першай палове XVIII ст. Агульная характарыстыка развіцця культуры са старажытных часоў – XVIII ст.	Справаздача па індывідуальных заданнях. Напісанне эссе
	Усяго	44		

ПЕРАЛІК СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ

Для кантролю кампетэнцый выкарыстоўваюцца наступныя формы:

1. Вусная форма:
- паведамленні,
- вуснае апытанне,
- залік,
- абарона прэзентацый.
2. Пісьмовая форма:
- тэсты,
- тэрміналагічны дыктант,
- эссе.
3. Вусна-пісьмовая форма:
- справаздачы па тэмам кіруемай самастойнай работы з вуснай абаронай,
- справаздачы па самастойнай працы студэнтаў з вуснай абаронай.

Крытэрыі ацэнак вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнта

	Крытэрыі ацэнкі
залічана	Няпоўнае знанне праграмнага матэрыялу на узроўні памяці, наяўнасць значных, але выпраўленых з дапамогай выкладчыка памылак, цяжкасці ў прымяненні спецыяльных і інтэлектуальных уменняў, імкненне да пераадолення цяжкасцей, праяўленне адказнасці, самакрытычнасці. Асваенне вучэбнага матэрыялу на рэпрадукцыйным узроўні і няпоўнае яго ўзнаўленне, наяўнасць памылак, якія можна выправіць пры дадатковых пытаннях. Усвядомленае ўзнаўленне праграмнага матэрыялу, у тым ліку рознай ступені складанасці, з некаторымі памылкамі. Поўнае ўзнаўленне праграмнага матэрыялу, у тым ліку прымяненне ведаў, спецыяльных, агульнавучэбных і інтэлектуальных уменняў з дапамогай выкладчыка. Праявы настойлівасці і імкненне пераадолеваць цяжкасці. Авалоданне праграмным матэрыялам, у тым ліку рознай ступені цяжкасці, праявы добрасумленнасці, адказнасці, самаацэнкі і г. д. Свабоднае валоданне праграмным матэрыялам рознай ступені цяжкасці ў незнаёмай сітуацыі, выкананне заданняў творчага характару. Высокі ўзровень самастойнасці і эрудыцыі.
не залічана	Адсутнасць адказу або адмова ад адказу. Распазнанне аб’екта вывучэння, асобных тэрмінаў і фактаў, праявы імкнення пераадолець вучэбныя цяжкасці, праяўленне інтарэсу да вывучэння прадмета, адлічча вызначэнняў, стуктурных элементаў ведаў, праявы валявых намаганняў і матывацыя вучэння.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	**Назва кафедры**	**Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне**	**Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумару пратакола)**
Гісторыя Беларусі (старажытны час – першая палова XIII ст.)	Гісторыі Беларусі і славянскіх народаў	Змен няма	Рэкамендавана да зацвярджэння вучэбная праграма ў прадстаўленым варыянце (пратакол № 12 ад 28. 04. 2021).
Гісторыя Беларусі (другая палова XIII – сярэдзіна XVI стст.)	Гісторыі Беларусі і славянскіх народаў	Змен няма	Рэкамендавана да зацвярджэння вучэбная праграма ў прадстаўленым варыянце (пратакол № 12 ад 28. 04. 2021)